Turgut Özal, 17 yılın ardından anılarıyla gönüllerimizde

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
baskanlik@tobb.org.tr



80 öncesinde **Türkiye, içe kapanık, dışa kuşkuyla bakan bir toplumdu.** Dünyaya açılma, rekabeti öğrenme ve ezberlerden kurtulmayı Özal'la öğrendik. Çok iyi donanımlı bir teknisyen başbakan olarak, rekabete açık bir piyasa ekonomisine ve Türk insanının müteşebbis yeteneğine güvenen bir insandı. **Özal'ı eleştirerek iktidara gelenler bile sonrasında Özal'ın temel politikalarını benimsedi.** Çünkü bunlar çağın politikalarıydı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 19. Başbakanı ve 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ı kaybedeli 17 yıl oldu. Aradan bu kadar zaman geçmesine rağmen, kendisini sıradan siyasetçilerden farklı kılan vizyonu ve icraatları, milletimizin hafızasında unutulmayan bir isim olarak kalmasını sağladı.

Bugün düşünce hayatımıza, ekonomimize ve günlük yaşantımıza yön veren çoğulcu ve özgür düşünce ortamı, rekabete dayalı ekonomi gibi sayısız olgu Özal'la gündemimize girmiştir. 10 yıl gibi kısa süren siyasî hayatına yüzyılları sığdırmış, Türkiye'yi kabuğundan çıkartarak çağdaş ve modern bir ülke hâline dönüştürmüş, çok sevdiği tabiriyle Türkiye'ye çağ atlatmıştır.

Özal, ekonomi ve kamu idaresindeki zihniyet değişiminin öncüsü olmuştur. Toplumun devletin değil, devletin toplumun hizmetkârı olduğu fikrini etkili şekilde dile getirmiştir. Sivil otoritenin elini bürokratik otoriteye karşı güçlendirmiş, ifade özgürlüğünü genişletmiştir. Ayrıca AB üyeliğine tam üyelik başvurusunu yapmıştır. Elbette büyük değişimleri ateşleyen her lider gibi hataları ve eksikleri de oldu. Ama Özal'ın getirdiği felsefe bugün hâlâ gündemdeyse, durup bunu düşünmekte fayda var.

Siyaset bilimcilere göre Türkiye'nin modernleşmesinde üç temel devrim bulunuyor; Mustafa Kemal'in Cumhuriyeti kurması, demokrasiye geçiş ve Turgut Özal'la birlikte Türkiye'nin piyasa ekonomisini benimsemesi.

İlk İzmir İktisat Kongresini 1923'te Mustafa Kemal toplamış ve genç Cumhuriyetin iktisadi yönünü çizmişti. 1983'teki ikinci kongrede Özal, yapısal darboğazlarımıza (altyapı, enerji ve ihracat yokluğu) dikkat çekmişti. Bu darboğazların nasıl aşıldığını ve yapılan reformların sonuçlarını da 1992 kongresinde anlatmıştır. Konuşmasının son cümlesi tarihi bir uyarı niteliğindeydi "Ciddi hatalar yapmazsak, 21. yüzyıl Türklerin ve Türkiye'nin yüzyılı olacaktır." Ne yazık ki, 90'lardaki siyasetçilerin, ne bu uyarıyı anlayacak fikri kapasiteye, ne de başlatılan reform hamlesini devam ettirecek vizyona sahip olduklarını, krizler yaşayarak gördük. 80'ler atılım yılları, 90'larsa kayıp yıllar olarak hatırlanacak.

80 öncesinde Türkiye, içe kapanık, dışa kuşkuyla bakan bir toplumdu. Dünyaya açılma, rekabeti öğrenme ve ezberlerden kurtulmayı Özal'la öğrendik. 83'te seçilmesinin ardından yürürlüğe koyduğu düzenlemeler ile nasıl hazırlıklı geldiğini gösterir. Çok iyi donanımlı bir teknisyen başbakan olarak rekabete açık bir piyasa ekonomisine ve Türk insanının müteşebbis yeteneğine güvenen bir insandı. Özal'ı eleştirerek iktidara gelenler bile sonrasında Özal'ın temel politikalarını benimsedi. Çünkü bunlar çağın politikalarıydı.

> "Özal, **küreselleşmeyi ve bilgi toplumunu önceden gören ve idrak edebilen** ilk devlet adamımızdı. Türkiye, bilgi teknolojisi altyapısına, bu ileri görüşlülük sayesinde sahip olmuştur."

Türk sanayisini, alıştığı ithal ikameci, pahalı ve düşük kaliteli üretim yapısından kurtaracak, dışa açacak, bu sayede rekabeti, çağdaş yönetim zihniyetini getirecek ilk reform hamlesini 80'lerin başında başlattı. Türk müteşebbisi ihracatı ilk defa ciddi bir iş alanı olarak benimsedi. Öyle ki, tekstilde ülkemize kota uygulandığını ilk defa bu sayede fark ettik.

Özal, küreselleşmeyi ve bilgi toplumunu önceden gören ve idrak edebilen ilk devlet adamımızdı. Türkiye, bilgi teknolojisi altyapısına, bu ileri görüşlülük sayesinde sahip olmuştur. Bugün telefon, bilgi iletişim altyapısı, dış ticaret, turizm, yurtdışı müteahhitlik ve yurtdışında tanınan Türk markaları gibi alanlarda geldiğimiz noktanın arkasında o zaman atılan adımlar vardır.

Özal'ın felsefesinin temelini üç temel özgürlük; konuşma, din-vicdan ve teşebbüs hürriyeti oluşturuyor. Düşünce hürriyeti ile din ve vicdan hürriyeti temel hak ve özgürlüktür. Demokrasinin de en temel değerleridir. Teşebbüs hürriyeti ise ekonomik özgürlüklerden en önemlisidir. Teşebbüs hürriyeti liberal ekonomik düzen modeli olan serbest piyasa ekonomisinin olmazsa olmaz koşuludur. Bu çerçevede ekonomik kalkınmada devletin esas rolü, bugün artık tüm çağdaş toplumların benimsediği şekilde, tanzim edici ve gelişmeyi teşvik edici olması, fertlerin ve kuruluşların ekonomik münasebetlerini düzenleyici, ihtilafların halli, ekonominin rahat çalışması için kaideler koyması ve engellerin kaldırılarak randımanın yükseltilmesi olarak tanımlanmıştır.

Turgut Özal yurtdışında da gayet aktifti. Dış politikada Türkiye'nin vizyonunu değiştirmiş ve Türkiye büyüklüğünün farkına varmıştır. Sadece Batı dünyasıyla değil, Kafkaslarda, Ortadoğu'da ve Asya'da dış ilişkilerin gelişmesini sağlamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılacağını önceden görerek Türk Konfederasyonu'nu kurma projesini ortaya çıkartmıştır. "Türkiye'nin üzerinde bir darağacı kurmak isteyecekler. Buna göre hazırlıklı olmamız lazım. Bunun da çıkış yolu; komşularımız ile önce ekonomik ve ticari sonra kültürel ilişkilerimizi geliştirmek, böylelikle Batı'ya karşı güçlü olmaktır" derdi. Gittiği ülkelerde "Buraya para talep etmeye değil, ticaret yapmaya geldim" diyerek 70'lerdeki kapı kapı para arayan Türkiye portresini bir kalemde silivermişti.

Bugün Turgut Özal'ı Türk milletinin kalbinde yaşatan ve yaşatacak olan vizyonu, şahsiyeti ve temel politikalarıdır. Toplum Özal'ın şahsında kendisini bulmuş, bu yüzden de tüm kalbiyle benimsemiştir. Milletin değerlerini paylaşan, ötekileştirmeyen, samimi, inançlı, çağdaş ve atılımcı kişiliğiyle gönüllerde hâlâ taptaze. Vefatının 17. yılında saygıyla, sevgiyle ve özlemle anıyorum. Mekânı cennet, ruhu şâd olsun.